עבודת ה' כיום

הקשב לקול הפנימי שלך

***

שנאת חינם - מה זה?

***

מצוה אחת - צדיק באמונתו יחיה

***

חטא אדם הראשון - מה זה?

הרב שלום יוסף דוד גוטסמן

RABBI SHALOM YOSEF DAVID GOTTESMAN

בס"ד

עבודת ה' כיום

הקשב לקול הפנימי שלך

* * *

שנאת חינם-מה זה?

* * *

מצוה אחת-צדיק באמונתו יחיה

הרב שלום יוסף דוד גוטסמן

מהדורה מתוקנת אלעד י' מנחם אב תשע"ז

RABBI

SHALOM YOSEF DAVID GOTTESMAN

4 th. Edition. Elad 5777 (2017)

להשיג אצל הרב יוסף דוד גוטסמן
הרב יוסף קארו 10/9 אלעד 40800
www.cantorgottesman.com
cantorgottesman@gmail.com
054-8482094

לעילוי נשמת

מורי ורבי

הרה"ק אדמו"ר **אברהם מנחם דנציגר** זצללה"ה זי"ע

מאלכסנדר

אשר בזכותו הגעתי לאן שהגעתי

נפטר י"ז אדר תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

אבי מורי

הרה"צ ר' **חנוך העניך גוטסמן** זצ"ל

אשר גדלני וחנכני

בדרכי התורה והיראה

במדבר הרוחני שבאיטליה

נפטר י"א אייר תשל"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

תוכן הענינים

עבודת השם כיום

כתובת המחבר **2**

הנצחות **3**

המלצות **6**

אודות המחבר **11**

מבוא **17**

הקשב לקול הפנימי שלך **19**

פרק ראשון - **מה זה מישרים** **21**

פרק שני - **הפיתרון לעולם** **24**

פרק שלישי - **הפיתרון הסופי** **27**

פרק רביעי - **המקור בתורה** **28**

פרק חמישי - **נבואה כיום** **33**

פרק שישי - **איך נדע אם זה מאלוקים** **34**

פרק שביעי - **אסור להחמיר** **37**

פרק שמיני - **סיום** **43**

שנאת חנם-מה זה? **45**

מצוה אחת-צדיק באמונתו יחיה **61**

פרק ראשון - **פתיחה** **63**

פרק שני - **מראי מקום** **66**

פרק שלישי - **לשמה** **70**

פרק רביעי - **זמן** **74**

פרק חמישי - **למה כן** **78**

פרק שישי - **למה לא** **80**

פרק שביעי - **שכר** **84**

פרק שמיני - **עצות** **86**

פרק תשיעי - **אסור להחמיר** **89**

מאמר חטא אדם הראשון-מה זה? **93**

מאמר חטא העגל-מה זה? **99**

המלצת כ"ק האדמור מאלכסנדר

הרה"ק ר' אברהם מנחם דנציגר זצללה"ה זי"ע

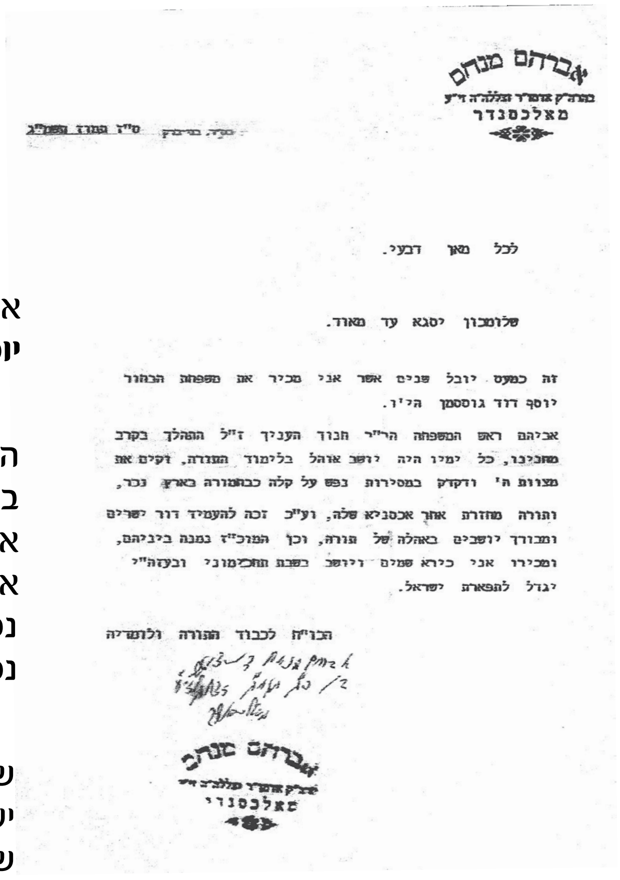
אברהם מנחם
בהרה"ק אדמו"ר זצללה"ה זי"ע
מאלכסנדר

לכל מאן דבעי.

שלומכון יסגא עד מאוד.

זה כמעט יובל שנים אשר אני מכיר את משפחת הבחור יוסף דוד גוטסמן הי"ו.

אביהם ראש המשפחה הר"ר חנוך העניך ז"ל התהלך בקרב מחנינו, כל ימיו היה יושב אוהל בלימוד התורה, וקיים את מצוות ה' ודקדק במסירות נפש על קלה כבחמורה בארץ נכר,

ותורה מחזרת אחר אכסניא שלה, וע"כ זכה להעמיד דור ישרים ומבורך יושבים באהלה של תורה, וכן המוכ"ז נמנה ביניהם, ומכירו אני כירא שמים ויושב בשבת תחכימוני ובעזה"י יגדל לתפארת ישראל.

הכו"ח לכבוד התורה ולומדיה

אברהם מנחם
בהרה"ק אדמו"ר זצללה"ה זי"ע
מאלכסנדר

לכל מאן דבעי.
שלומכון יסגא עד מאוד

זה כמעט יובל שנים אשר אני מכיר את משפחת הבחור **יוסף דוד גוטסמן** הי"ו.

אביהם ראש המשפחה הר"ר חנוך העניך ז"ל התהלך בקרב מחנינו, כל ימיו היה יושב אוהל בלימוד התורה, וקיים את מצוות ה' ודקדק במסירות נפש על קלה כבחמורה בארץ נכר.

ותורה מחזרת אחר אכסניה שלה, וע"כ זכה להעמיד דור ישרים ומבורך יושבים באהלה של תורה, וכן המוכ"ז נמנה ביניהם, ומכירו אני כירא שמים ויושב בשבת תחכימוני ובעזה"י יגדל לתפארת ישראל.

הכו"ח לכבוד התורה ולומדיה
אברהם מנחם דנציגר
בהרה"ק אדמו"ר זצללה"ה

המלצת ראש ישיבת 'מיר' ירושלים
הרה"ג ר' נתן צבי פינקל זצ"ל

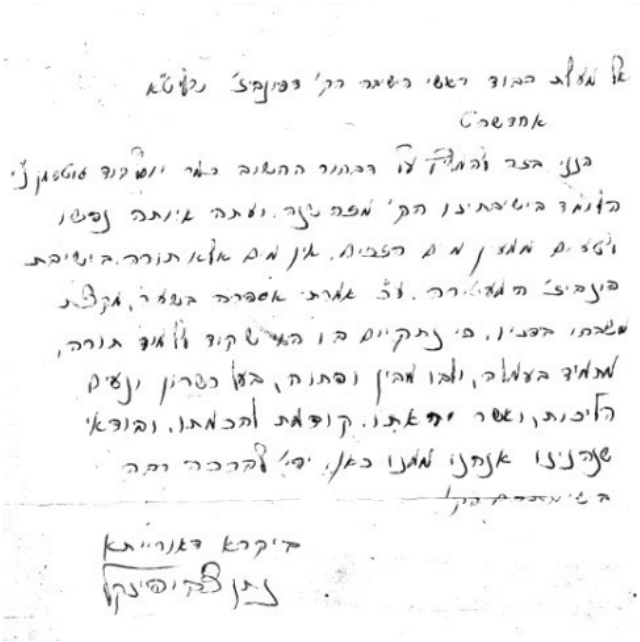

אל מעלת כבוד ראשי הישיבה הק' דפוניבז' שליט"א.

אחדשב"ט

הנני בזה להמליץ על הבחור החשוב כמר יוסף דוד גוטסמן נ"י. הלומד בישיבתינו הק' מזה שנה, ועתה איותה נפשו לטעום ממעיין מים הזכים, אין מים אלא תורה בישיבת פוניבז' המעטירה. ע"כ אמרתי אספרה בשער, מקצת שבחו בפניו, כי נתקיים בו הוי שקוד ללמוד תורה, מתמיד בעמלה וליבו מבין ופתוח, בעל כישרון ונעים הליכות, אשר יראתו קודמת לחכמתו, ובודאי שנהנינו אנחנו ממנו כאן, יהי'ה לברכה רבה בישיבתכם הק'.

ביקרא דאורייתא

נתן צבי פינקל

בס"ד

המלצת הרב פורטנוי שליט"א
ר"מ ישיבת קול תורה ירושלים
ראש ישיבת בית המדרש לתורה

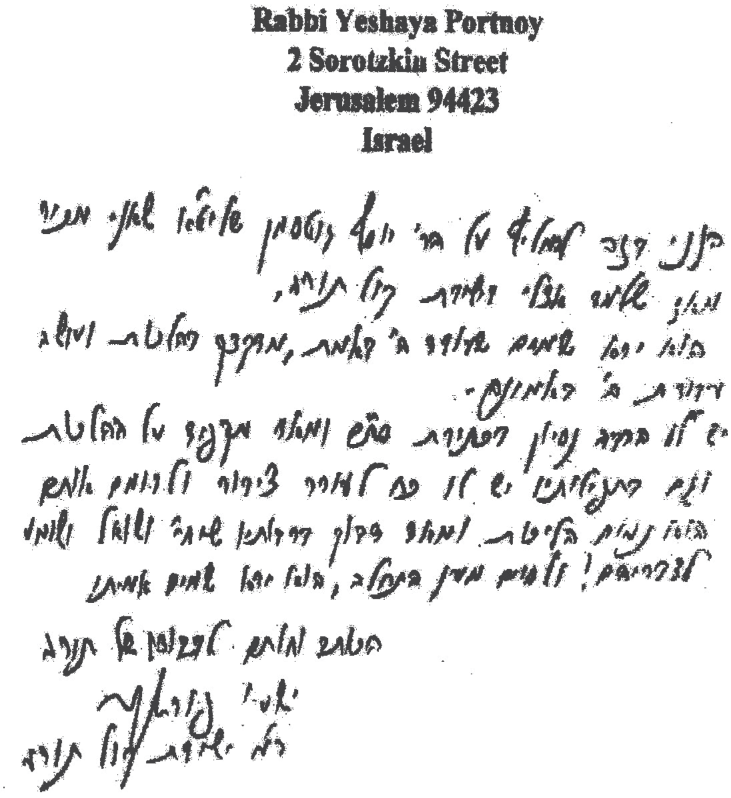
Rabbi Yeshaya Portnoy
2 Sorotzkin Street
Jerusalem 94423
Israel

הנני בזה להמליץ על הר' יוסף גוטסמן שליט"א שאני מכיר מאוד שלמד אצלי בישיבת קול תורה

הוא ירא שמים שעובד ה' באמת, מדקדק בהלכות ועושה עבודת ה' באמונה.

יש לו הרבה נסיון בכתיבת סת"ם ומאוד מקפיד על ההלכות וגם בתפילותיו יש לו כח לעורר ציבור ולרומם אותם. הוא נעים הליכות, ומאוד דבוק ברבותיו שיחי' ושואל ושומע לדבריהם! ולסיים מעין התחלה, הוא ירא שמים אמיתי

הכותב וחותם לכבודה של תורה

ישעי' פורטנוי

ר"מ ישיבת קול תורה

ראש ישיבת בית המדרש לתורה

בס"ד

הרב אליעזר שווב
רחוב הרב משה יברוב 12
בני ברק 51503
בעל "ברית אש"
רב סמינר "אלקיים"
מנהל "מדרשת ח"ן"

Rabbi E. Schwob
12 Yabrov Street
Bne Brak 51503
Israel

בס"ד ט' טבת תשע"ב

אישור

באתי בזה להודיע בשער בת רבים את מעלת ידידי היקר ידיד נעורים **הרב יוסף דוד גוטסמן שליט"א** שהוא ירא שמים ישר והגון, בן ישיבה ותורני.

שנים רבות אני מכירו, מאז שלמדנו יחד במוסדות התורה בגייטסהעד אנגליה ואחרי כן בישיבת פוניבז' בארצנו הקדושה, ואני זוכר את אביו הצדיק ז"ל. אוכל להעיד שהיושר של הרב יוסף דוד שליט"א משולבת עם יראת שמים של הדור הקודם, בפשטות של אמת.

כל מי שנמצא ויהיה איתו יראה ויחוש את מעלותיו האמיתיים, ויהנה מאדם שמקיים "נשאת ונתת באמונה" באופן הכי נכון.

אברככם שתצליחו בכל.

בכבוד רב

אליעזר שווב

אודות המחבר

מאמר שפורסם בעיתון "המשפחה" תשנ"ט

פירנצה, קהילה דלה בתוכן יהודי עם בית הכנסת המפואר בעולם זיכרונות ילדות של הרב יוסף דוד גוטסמן, בן לניצול מחנות הריכוז. סיפורים על יום כיפור בו המתפלל העשירי הולך באמצע התפילה ל... מסעדה. על חלום מרגש שהתגשם ביום היארצייט במחנה הריכוז ועל הרב דוד גוטסמן חזן מעולה שחזר לאיטלי'ה להקים בה את הכולל הראשון אחרי 2000 שנה שוב מהדהד קול התורה באיטלי'ה.

"עד גיל אחת עשרה לא ידעתי יותר מפרשת לך לך וקצת תפילות מה טובו ועוד..., כן, זה הי'ה המצב בפירנצה שבאיטלי'ה. היום המצב אינו יותר טוב..." חזותו של הרב יוסף דוד גוטסמן, איננה מסגירה את שנות ילדותו החריגות בהרבה מאלה של אברך רגיל כמו שהוא נראה. אברך רגיל, אמרנו אבל גם כיום הוא אינו אברך סטנדרטי מן השורה, לא שהוא פחות חלילה, הוא הרבה יותר. כמובן שתאמרו מה חידוש יש כאן, גם אנחנו מכירים אברכים כאלה ואחרים, שאינם סטנדרטיים, וכי על כולם תכתוב כתבה אלא שר' יוסף דוד עומד היום בפני סגירת מעגל, אך בל נקדים את המאוחר.

פירנצה או פלורנץ בשמה הידוע יותר, עיר ואם באיטלי'ה בירת חבל טוסקנה בצפון המדינה. עיר מהעתיקות בעולם (כ2400 שנה) וללא ספק מהיפות בתבל. רבים מאתריה נחשבים כייחודיים ביותר. החל מהגשר העתיק, בן 650 שנה, הפונטה וקיו, שנוטה על הנהר ארנו החוצה את פירנצה, ומוביל לגלריה לאומנות המפורסמת הפלאצו פיטי, וכלה בבית הכנסת שעליו עוד נרחיב בהמשך.

בכלל, פירנצה אינה חסרה בשרידי אדריכלות ופיסול מדהימים ביופיים גם במוזיאונים שבהם משופעת העיר תמצאו אוסף מהגדולים בעולם של חפצי אמנות נדירים ויקרי ערך. השמות: מיקל אנג'לו, טיציאן, רובנס, לאונרדו דוינצ'י ורפאלו מהווים אך רשימה חלקית של גדולי האמנים שיצירותיהם מוצגים בפירנצה, ויש בהזכרתם בלבד בכדי לעצור את נשימתו של מי שאפילו רק מתחיל להתעניין באומנות.

גם במדעים אין לפירנצה מה להתבייש. גלילאו גלילאי, מי שהמציא את הטלסקופ (המדעי), הטרמומטר (-מדחום) וטען שכדור הארץ סובב את השמש, היה בן העיר. אחת האוניברסיטאות הראשונות בעולם נוסדה בפירנצה בשנת 1321, ואף הספרייה הלאומית האיטלקית, ה'ביבליוטקה נאציונלה', שוכנת כבוד בעיר. בקיצור, עיר מרתקת.

בעיר הזאת נולד ר' יוסף דוד כבן למשפחה חרדית יחידה. עיר עשירה בחפצי אומנות, אך ענייה ביהדות. לא רק ענייה, דלה ממש. עד כדי כך, שבבואו לשם מצא אביו ר' העניך שהמקווה בעיר פסולה לחלוטין. הוא הביא על חשבונו רב מאנגליה שיסדר את הטעון תיקון, אך לאחר שסוף סוף המקווה הייתה כשירה כדת וכדין, החליט הממונה מטעם הקהילה על המקווה, שהשינויים אינם אסטטיים, וכן ששימוש במי גשמים אינו היגייני, והרס את התוספות שעשה הרב וכן רוקן את הבור ממי הגשמים. כך ירדה כל ההשקעה לטמיון. המקווה הכשרה הקרובה נמצאת במרחק של ארבע שעות נסיעה ברכבת בכל כיוון...

וזו עוד לא הדוגמא היחידה. בית הכנסת למשל, בית הכנסת של פירנצה הוא אחד המפוארים בעולם, דגם שלו אף הוצב בבית התפוצות. בית הכנסת נבנה לפני מאה וחמישים שנה ע"י יהודי שתרם לכך מיליון לירות איטלקיות. מבנה מרשים ומהמם כאחד אשר לא תשבע העין מלהביט בקישוטיו, בפרחיו ובפיתוחיו, בסגנון איטלקי מובהק, כיאה לבית מקדש מעט שעתיד לעלות ולהיקבע בארץ ישראל.

אך אבוי, ועוגב ניצב במזרח הבית הזה מימין לארון הקודש. לא בכדי לנגח דוגמת הרפורמים אלא פשוט עם-ארצות הרי גוי מנגן בו אמרו ראשי הקהילה לר' העניך כששאלם אודות חילול השבת שנגרם ע"י השימוש בעוגב בזמן התפילות על אמירה לעכו"ם הם כלל לא שמעו "טוב" הם הסכימו "לכם האשכנזים יש מנהגים אחרים, אצלנו, זה המנהג שלנו"!

לבסוף הם הסכימו להתפשר השבת תשמר כהלכתה אבל בחגים אי אפשר לוותר על העונג יו"ט שבליווי האורגן, בלית ברירה ויתר ר' העניך בגדר תפסת מועט תפסת, ואולי גם שמצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע.

עבר זמן והגיע יו"ט שחל בשבת. מה עושים? בני הקהילה טענו שיו"ט דוחה שבת ולכן יש לנגן, ר' העניך טען כמובן שבכל פנים שבת, ועליהם

לכבד את התחייבותם שלא לנגן בשבת. אך הם היו הרוב, והיום מנגנים גם בשבת שחל בו יו"ט.

גם שאר ענייני הקהילה היו מתחת לכל סטנדרט יהודי, כשהתירוץ הכללי הוא: "כך המנהג שלנו!".

בשר כשר ניתן להשיג רק במחלקה 'הכשרה' שבאחד האטליזים הגויים. הבשר מונח פתוח ללא חותמת כשרות וצריך לסמוך על הקצב הגוי...

בני משפחת גוטסמן היו נוסעי' עד מילאנו בכדי לקנות בשר כשר פעם בכמה חדשים לכל התקופה, נסיעה של כמה שעות ברכבת. קרה לא פעם שחברת הרכבות האיטלקית החליטה לשבות, כדרכם לעיתים קרובות, וכל עשרות הקילוגרמים של הבשר הכשר התקלקלו בדרך.

והבורות בכלל חגגה. על ר' העניך היה לשכנע אשא שבאה בטענות למה אין מצרפים אותה למניין, להתמודד עם כהן מחלל שבת הנשוי לגויה ובא בטענות מדוע לא נותנים לו לעלות בתורה ולדוכן, ועוד הרבה מקרים דומים.

וכל זה נובע מההזנחה בבסיס החשוב ביותר להמשך קהילה יהודית, בחינוך.

ילדי המשפחה נחשבו לפלא, כי הם ידעו לקרוא בלשון הקודש....

עד כיתה ב' למד ר' יוסף דוד בבית הספר היהודי. יהודי - רק לפי השם. לא רק שלא לימדו מאומה על יהדות, אלא שגם לא כל הילדים היו יהודים. ומשום כך החליטה משפחת גוטסמן לשלוח את ילדיה לבי"ס גוי. כך לפחות הם ירגישו שהם שונים, הם יהודים. בבית הספר היהודי הם עוד עלולים לחשוב שזו יהדות. בית הספר שנבחר היה פרטי ויוקרתי מאוד, חלק מהילדים היו מבתים קתוליים והיו להם שיעורי דת נפרדים, ולחלק השני הפרוטסטנטי היו גם שיעורים פרטיים, רק לבני משפחת גוטסמן לא היו שיעורי דת, וכשכן נכנסו לשם בלי משים ושאלו שאלות מיותרות נשלחו מייד הביתה כדי שלא יפריעו.

מנת היהדות היחידה שהילדים קיבלו היתה מחנה הקיץ של חב"ד באיטליה.

אבל כמובן שאי אפשר להמשיך כך לאורך זמן. בהשגחה פרטית היה הרב גרונר, ראש המכינה לישיבה בגייטסהעד, עד לוויכוח שהיה בין ר' העניך ליהודי אחר מה יותר חשוב, התורה או הביזנס. ר' היניך גרס כמובן שהתורה קודמת. הרב גרונר התעניין מי הוא ומה מעשיו, וכששמע על בעיית החינוך של ילדי משפחת גוטסמן, הציע לר' העניך כי ישלח את ילדיו לגייטסהעד, והוא ידאג להם בעוד הם מקבלים חינוך חרדי ב'בורדינגסקול' - בית הספר החרדי במקום.

ר' העניך קיבל את ההצעה, אל אף הקושי שבדבר, לנתק ילדים רכים מסינר אימם, אך נאמן לעקרונותיו שחינוך הילדים הוא החשוב מכל, הסכים בלית ברירה אחרת. "בהתחלה היה לי מאוד קשה" אומר ר' יוסף דוד, "כמעט ולא ידעתי מה זו יהדות אמיתית, בקושי ידעתי 'אלף בית' אך בסיעתא דישמיא הצלחתי להתקדם, ואף להמשיך בישיבה".

הבנים התחנכו בעקבות זאת בישיבות קדושות, והבנות נשלחו לסמינרים. לאחר פטירת האב ר' העניך עברה האם לגור בקנדה, וכך עזבה המשפחה החרדית היחידה את פירנצה.

לכאורה סתימת הגולל על היהדות במקום... והמצב שם באמת קשה. כיום יש בקהילה רק שלוש משפחות, כל השאר רווקים....

אך מן השמיים רצו אחרת.

לאחר שנות לימודיו בישיבות שונות בחו"ל ובארץ, נישא ר' יוסף דוד לבת איטליה, והקים את ביתו בירושלים, בית של אברך רגיל כמו כולם. אך כבר הדגשנו בתחילת הכתבה שרק לכאורה.

לפני מספר שנים הקימו הרב מרדכי גולדשטיין ור' ישע שמה את ארגון אברכי איטליה, חברי הועד הם ר' יוסף דוד גוטסמן, ר' משה שמה ור' מיכאל איו. בארגון מאוגדים כ15 אברכים כולם יוצאי איטליה כמובן, ומטרתו עזרה לאברכים ובחורים איטלקיים בארץ, וסיוע ליהדות איטליה במקומה באופן כללי.

כבר לאחר זמן קצר הם התחילו בפעילות אינטנסיבית לטובת אחיהם בגולה, והרב גולדשטיין יצא לכהן כרב קהילת פירנצה, שמשרתו התפנתה אז. אך בעקבות חילוקי דעות בינו ובין ראשי הקהל, הוא התפטר מתפקידו.

במקביל נוסד במילאנו כולל אברכים, המנוהל ע"י ר' יוסף דוד, ושהתוכנית היא שקבוצות של אברכים איטלקיים מהארץ יוצאות לשלושה שבועות כל פעם בכדי ללמוד בכולל, ואח"כ מחליפים אותם. ההנהגה הרוחנית של הכולל נתונה בידי כ"ק האדמו"ר מביאלה שליט"א. רבה של לוגנו בשוויץ האיטלקית, שאף מגיע מידי פעם למסור שיעורים.

הכולל מתוקצב ע"י ועד של יהודים מקומיים ואי אפשר לא לפרסם עושי מצוה אלה אשר תומכים בהונם במקום תורה זה, ה"ה נורי מוהדב, לאונה סויד, האחים סוללי, ואליעזר כהן, מנדי נצר זצ"ל מ.דויטש, ומזכיר הועד הרב סיגלמן זצ"ל.

אך הכולל במילאנו הוא רק ההתחלה, השנה נפתח ביוזמתו של ר' יוסף דוד כולל נוסף, ברומא - בירת איטליה. כמו כן מתוכנן תוך שבועות אחדים סמינר ראשון מסוגו באיטליה, ע"י ארגון ערכים מהארץ, יזום אף הוא ע"י ר' יוסף דוד. אך הוא מזהיר אותי לא לתת לו את כל הקרדיט. "הרב לאראס, הרב הראשי של מילאנו מסייע הרבה, ורק בגללו הצלחנו. גם הרב קסין מירושלים וראש המדרשה הספרדית עוזר הרבה, ומגיע לו יישר כח על זה."

זוהי בעצם סגירת המעגל עליה דיברנו בהתחלה. אך אם נתבונן יהיה יותר נכון לומר פריצת מעגל הקסמים בו הייתה יהדות איטליה נתונה עד כה.

ולסיום עוד צימוק קטן.

ר' יוסף דוד הניחן בקול ערב, ומשמש כחזן בעכו (הוא למד בבי"ס לחזנות, ובעל תעודה), יוצא לסיבובו הופעות באיטליה, בפירנצה יתקיים הקונצרט בבית הכנסת המפואר. הוא גם יופיע בליוורנו ובמילאנו בליווי המקהלה של הרב מריו פינסקי, המנצח של איגוד המקהלות של טוסקנה. (הוא מגלה סוד קטן: בקרוב הוא יפיק קלטת עם חזנות קלה, וגם ניגונים איטלקיים כשהמילים בעברית.)

אני שואל אותו האם הקונצרט מהווה מבחינתו גם איזו סגירת מעגל?

"לא. סגירת המעגל היחידה והחשובה היא, שיש שוב תורה באיטליה!"

מבוא

אני כולי הודאה לה' על שחנני לכתוב ספר חידושיי זה בעזרתו, אתה חונן לאדם דעת.

רוב הדברים הם דברים שה' נתן לי להבין מתוך ניסיון החיים, ועוד כמה דברים שקראתי בספרים וששמעתי מרבנים ודרשנים חשובים בכמה מקומות.

אני מקווה שהדברים האלה גם יהיו דרך בחיים לאנשים שהיום נבוכים מאוד בחיפוש דרכם בעבודת ה'.

בזמנים האלה של ביאת המשיח השקר שולט, וגם אצל החרדים אין איפה למצוא את האמת, ודי בזה. וה' יתן לי כוח ודעת להמשיך בדרכו ולהפיץ ספרים, ולהגדיל תורה ולהאדירה.

צריך לציין שמה שכתבתי בספר על חטאים שעשו צדיקים נשגבים, כמו אדם הראשון שנברא ע"י ה' וכן הרבי מברדיטשוב, אינם חטאים ממש. הם חטאים לפי מדרגתם, מעין חטא, שבשבילנו תהיה זו מצווה לעשות אותו, אבל במדרגתם הנשגבת הם חטאו ונענשו עליהם, ועלינו ללמוד מהם, ולא לעשות מעין אותן טעויות.

חשוב להדגיש שאני לא פוסק בספר זה הלכות, וכל אחד ידאג למצוא את הדרך הנכונה בעזרת פוסקי הדור. אני מנסה, דרך חיבור זה, לתת לכל איש כלים להבין את עומק העניינים ולתת לו כלים לשאול, וגם אולי למצוא מענה לקושי בעבודת ה' היום.

תודות לרב אהרון מיכאל הי"ו על הקלדת חומר מורכב זה, לרב ישעי'ה פורטנוי שליט"א ולרב אברהם אוחנה שליט"א והרב אליעזר שוב שליט"א שעברו על ספר זה והביעו דעתם.

תודה מיוחדת לאשתי האהובה נאוה שתחי' על הסבלנות במשך זמן כתיבת ספר זה שדרש ממני את כולי.

שלום יוסף דוד גוטסמן

אלעד תשע"ז

בס"ד

שנאת חינם-מה זה?

הרב שלום יוסף דוד גוטסמן

אלעד י' מנחם אב תשע"ז

RABBI
SHALOM YOSEF DAVID GOTTESMAN

Elad, 5776 (2016)

שנאת חינם - מה זה?

הסיבה שבגללה אנחנו בגלות ובמצב של חורבן המקדש כבר קרוב לאלפיים שנה היא שנאת חינם, כמו שכתוב במפורש בגמרא:

מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות ובגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חינם! (מסכת יומא דף ט׳ ע״ב)

ועל זה אני שואל ארבע קושיות.

הקושיה הראשונה היא:

מה זאת אומרת לשנוא חינם? מי שונא לחינם?

הגויים שונאים אותנו, היטלר שנא אותנו, הערבים שונאים אותנו, אבל לכולם יש סיבה לכך. הגויים שונאים אותנו בגלל ההצלחה שלנו, בגלל הכסף שלנו, בגלל ההישגים בכל התחומים, ובגלל היותנו העם הנבחר של א-לוקים. היטלר שנא אותנו משום שחשב שאנחנו שולטים בעולם, בגלל העקרונות המוסריים שלנו, ובגלל שיהודים בזו לו לפני שפרש את שלטונו על העולם. הערבים שונאים אותנו, בגלל שלטענתם לקחנו להם את ארצם, בגלל שיש לנו כוח והצלחה צבאית מדהימה, ובשל חוסר היכולת שלהם לזרוק אותנו לים, תודות לאהבה ולרחמים שיש לקב״ה עלינו.

לשנאה של הגויים יש הרבה סיבות, אז למה לגבי היהודים מדברים על שנאת חינם? למה אנחנו שונאים לחינם וללא סיבה?

השאלה השנייה היא:

ישנה גמרא אחרת שבה מובאת סיבה נוספת לחורבן הבית:

על מה אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב״ה בעצמו שנאמר ״ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם״. אמר רב יהודה אמר רב, שלא ברכו בתורה תחילה.

(בבא מציעא דף פ״ה ע״ב)

מה הקשר בין זה לבין שנאת חינם? ומה פירוש "שלא ברכו בתורה תחילה"?

השאלה השלישית עולה מתוך גמרא שלישית, שאומרת כי החורבן התרחש בגלל קמצא ובר קמצא. הגמרא מספרת את הסיפור כולו:

> אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים: דההוא גברא, דרחמיה קמצא, ובעל דבביה בר קמצא, עבד סעודתא, אמר ליה לשמעיה, זיל אייתי לי קמצא, אייתי ליה בר קמצא, אתא אשכחיה דהוה יתיב, אמר ליה: מכדי ההוא גברא בעל דבבא דההוא גברא הוא, מאי בעית הכא? קום פוק! אמר ליה הואיל ואתאי, שבקן ויהיבנא לך דמי מה דאכילנא ושתינא. אמר ליה: לא! אמר ליה יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתיך! אמר ליה: לא! אמר ליה יהיבנא לך דמי כולה סעודתיך! אמר ליה: לא! נקטיה בידיה ואוקמיה ואפקיה. אמר: הואיל והוו יתבי רבנן ולא מחו ביה, שמע מינה קא ניחא להו! איזיל איכול בהו קורצא בי מלכא! אזל. אמר ליה לקיסר: מרדו בך יהודאי!
>
> אמר ליה: מי יימר? אמר ליה: שדר להו קורבנא חזית אי מקרבין ליה! אזל שדר בידיה עגלא תלתא. בהדי דקאתי, שדא ביה מומא בניב שפתים, ואמרי לה בדוקין שבעין. דוכתא, דלדידן הוה מומא ולדידהו לאו מומא הוא. סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות, אמר להו רבי זכריה בן אבקולס: יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבח! סבור למיקטליה דלא ליזיל ולימא, אמר להו רבי זכריה יאמרו מטיל מום בקדשים יהרג! אמר רבי יוחנן: ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו.
>
> (מסכת גיטין דף נ"ה ע"ב)

מהסיפור אנחנו רואים שקמצא עשה מה שעשה בגלל שהיה לו מניע לכך: ביזו אותו ברבים. זו לא הייתה שנאה לחינם. מה שהוא עשה היה מופרך וקיצוני; זה היה רשע מוחלט לגרום להשמדתם של מיליוני יהודים, ולהחרבתו של בית המקדש השני. זהו רשע מוחלט, אבל זו עדיין לא שנאת חינם. הייתה לו סיבה שבגינה עשה את המעשה שעשה. אז למה אנחנו תמיד אומרים שבגלל שנאת חינם חרב בית המקדש? מה הקשר בין שני הדברים?

השאלה הרביעית עולה מן הנאמר בסוף הגמרא שציטטנו: "אמר רבי יוחנן ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו".

אם כך, חורבן הבית היה בגלל רבי זכריה, או בגלל שנאת חינם?

ננסה לברר את הדבר. מהי שנאת חינם?

האם הייתה לכם פעם (ואני סובר שהייתה לכם, אפילו חמש-שש פעמים ביום) תחושה של בוז ושל טינה (ככה זה מתחיל) משום שמישהו שראיתם, שאתם אפילו לא מכירים, לובש חליפה קצרה או חליפה ארוכה, או לבנה, או מפני שהוא כהה עור, או מפני שאתם תמיד מגיעים מוקדם למניין והוא תמיד מאחר? האם קרה לכם שכעסתם על שכן שהשאיר חפצים בלובי הבניין אף שהם אינם מפריעים לכם, ואתם לא צריכים להיות מוטרדים מכך? אף על פי כן עולה בכם תחושה של טינה ושנאה כלפיו. זוהי שנאת חינם!

למה אתה צריך לשנוא אדם בגלל מה שהוא לובש? הרי ככה לימדו אותו הוריו, רבותיו, סביבתו. יש לו סיבה מצוינת להתלבש כפי שהוא מתלבש. מה אתה רוצה ממנו?

למה אמור להציק לך שיש לו עור כהה משלך? ככה א-לוקים ברא אותו כדי שישלים את משימותיו בעולם הזה. איזו זכות יש לך להסתכל עליו מלמעלה בהתנשאות?

למה אתה שופט אותו כשהוא מאחר למניין? אולי יש לו סיבה טובה לכך? מי מינה אותך לשפוט אותו, ולהחליט מה נכון ומה לא? אתה לא הרב'ה שלו, וגם לא אבא שלו!

תפוס את עצמך בפעם הבאה שאתה מרגיש שנאה או בוז כלפי יהודי אחר או כלפי מעשיו.

אז למה אנחנו עושים את זה?

זה מחזיר אותנו לשאלה השנייה:

אמר רב יהודה אמר רב, שלא ברכו בתורה תחילה.

מה זה אומר? ואיך זה קשור לשנאת חינם?

כאשר מישהו אוכל בלי לברך, הוא לא חושב על חובתו למלא את רצון הקב"ה, ועל ציוויו לברך על האוכל; הוא חושב רק על הבטן שלו. אותו הדבר עם התורה. אם אתה לומד ולא מברך לפני שאתה לומד, כנראה זה רק למען האגו שלך, ולא לשמה. ככה יוצא, שאת כל המצוות אנחנו מקיימים שלא לשמן, אלא בשביל השידוך, בשביל השווער, בשביל החיידר של הילד, בשביל התדמית שמנסים לשדר, וכדומה.

כל הדברים האלה נותנים לנו תחושת עליונות ואגו מדומה, שגורמים לנו להביט מלמעלה על יהודי אחר, שמתנהג אחרת מאתנו כי ככה חינכו אותו הוריו, או ככה לימדו אותו רבותיו; בגלל שהוא ליטאי או ספרדי או חסיד, חילוני או חוזר בתשובה. וזה בדיוק מה שמביא לשנאת חינם, כמו שכתוב:

> אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב, וזאת התורה אשר שם משה? זכה נעשית לו סם חיים <u>לא זכה נעשית לו סם מיתה</u>.

(מסכת יומא דף ע"ב ע"ב)

אם אנחנו מקיימים את המצוות לשמן אז הכול מצוין, אבל אם אנחנו מקיימים שלא לשמה, כאמור, זה יוביל לאגו מנופח, להתנשאות, ויוביל לפיחות מעמדו של יהודי אחר בעינינו, ולשנאת חינם.

ואם מישהו יאמר, לגביי זה לא נאמר:

דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

(פסחים דף נ' ע"ב)

כל זה, רק אם הכוונה שלך היא להגיע לקיום מצוות לשמן בסופו של דבר, ואתה מבין, כל הזמן, שאתה עדיין לא שם. אבל אם אתה מרוצה מעצמך ומהסיבה שבגללה אתה עושה את זה, לעולם לא תגיע לקיום "לשמה", ואתה פשוט מנפח את האגו שלך, ומביא את עצמך לידי שנאה כלפי אחרים שאינם עושים כמוך!

וראו את הקטע הבא המסביר את העניין:

[לא] אל תעשם עטרה להתגדל בהם - ר"ל כשתלמוד המצות או תקיימם, לא תכוון כדי שיכבדוך, והה"נ אמרינן בש"ס, לאהבה את ה' אלהיך, שלא תעסוק בתורה כדי שיקראוך חכם ורב, רק עשה מאהבה, וסוף הכבוד לבוא [נדרים דף ס"ב עמוד א']. ואע"ג דאמרינן, לעולם יעסוק בתורה ומצות אפילו שלא לשמה, שמתוך זה בא לעשות לשמה [פסחים דף נ' עמוד ב'], היינו בתחילת לימודו, מה שאין כן כשכבר יושב בחיק התורה, על זה אמרינן [ברכות דף י"ז] "העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא".

(תפארת ישראל, יכין, על מסכת אבות פרק ד' משנה ה')

כך גם לגבי מי שמתפלל כוותיקין, או לומד תורה כל היום, ומתפלל שלוש פעמים ביום במניין. העניין הוא לא מה אתה עושה, אלא למה אתה עושה את זה.

פה אני רוצה להביא סיפור: היה פעם אברך שקראו לו זלמן אהרון. הוא רצה מאוד שיעריכו אותו, ולכן הוא התחיל לצום כל שני וחמישי, וגם פרסם ברבים שזה המנהג שלו. הוא ראה שכולם מלגלגים עליו ואינם מעריכים אותו, ושהוא לא עשה עליהם מספיק רושם, אז התחיל לצום משבת לשבת; הוא היה רק שותה מים בערב. הוא ניסה לפרסם את זה, ואז ראה שמדברים עליו ומספרים בהתפעלות שהוא צם משבת לשבת. הוא היה רעב, אבל היה כדאי לו. וכל שבת היה עושה שלוש סעודות מאוד גדולות כדי שיוכל לצום כל השבוע.

אחרי כמה שבועות שנהג כך אמר לאשתו בזמן הסעודה השלישית: "נראה לי שאלך לכומר של העיר ואתנצר". בשבוע הבא שוב אמר זאת, ואשתו אמרה לו: "מה קרה לך, השתגעת? איך אתה יכול לדבר ככה?" בשבוע השלישי, בסעודה שלישית, הוא ברח מהבית ורץ לבית הכומר. אשתו רצה אחריו, והתחננה לכל יהודי שראתה שיעצור אותו.

כמה יהודים רצו אחריו, והצליחו לתפוס אותו לפני שהספיק לדפוק על הדלת. הם הביאו אותו הביתה וקשרו אותו לעמוד, שלא יברח.

הם הלכו לרב מאפטא, שהיה רב העיר, ושאלו אותו מה לעשות עם

היהודי הזה. הוא אמר להם לא לתת לו שום אוכל ושום מים במשך כל היום. רק ביום ראשון בערב, כשיהיה מאוד חלש, מותר לתת לו אוכל.

זלמן אהרון התחיל להתלונן שהוא רעב ורוצה לשתות ולאכול; הוא התחיל לאיים על בני משפחתו ולומר שהם רוצחים ומנסים להרוג אותו. אשתו התחילה להתחנן לבני הבית שיתנו לו אוכל, אבל בני הבית לא הסכימו באמרם שכך פסק הרב מאפטא.

אחרי שיצאו שלושה כוכבים ביום ראשון, זלמן אהרון כבר שכב על הרצפה באפיסת כוחות, ואז נתנו לו לתוך פיו קצת מים ואוכל. לאט לאט הוא התאושש, ותוך כמה שבועות הוא חזר לעצמו.

כשהרגיש יותר טוב, התבייש מאוד במה שעשה, ולא הצליח להבין מדוע עשה דבר כזה. הוא הלך לרב מאפטא לשאול בעצתו.

הרב הסביר לו: "כשבן-אדם אוכל, הוא נותן כוח גם לנשמה וגם לגוף, וכשהוא אינו אוכל, גם הנשמה וגם הגוף - אין להם כוח. אבל אם התענית היא לשם שמים, אז הנשמה מקבלת כוח מזה, גם אם הגוף אינו מקבל כוח. אבל אם התענית אינה לשם שמים? אז גם הנשמה וגם הגוף אינם מקבלים כוח, ולכן אתה ברחת לכומר."

וככה זה אצלנו, כי אנחנו מקיימים מצוות לא לשם שמים. גם הגוף וגם הנשמה אינם מקבלים כוחות מזה, ולכן אנחנו באים רק לכלל גאווה ומפתחים שנאה ליהודים אחרים.

לזה הגמרא מתכוונת! "שלא בירכו בתורה תחילה" משמעו שכל העבודה שלהם הייתה שלא לשמה!! ואז הגיעו לאגו מנופח ולשנאת חינם.

ועכשיו אנחנו מגיעים לשאלה השלישית:

למה נאמר על בר קמצא ששנא ללא סיבה? הרי הייתה לו סיבה: ביזו אותו ברבים. אז למה אומרים שבית המקדש נחרב בגלל שנאת חינם?

התשובה: לא קמצא היה המקור לשנאת חינם, אלא בעל הסעודה, והרבנים, שלא הוכיחו אותו על מה שעשה, כשבייש יהודי אחר ברבים.

ולשאלה הרביעית:

> אמר רבי יוחנן ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס, החריבה את ביתנו, ושרפה את היכלנו, והגליתנו מארצנו.

אז הסיבה היא שנאת חינם או ענוותנותו של רבי זכריה?

בשבת שמעתי ווארט אמתי מהרב אברהם אוחנה שליט"א, על הגלות האחרונה גלות אדום, וגם על עשיו שהיהדות שלו הייתה ציד בפיו.

היום, בעולם וגם אצלנו, הכול מתנהל לפי "איך זה נראה מבחוץ", "מה יגידו". זה בא מאדום. בעולם היום, אם אפשר להצדיק את זה יפה בחדשות אז זה מוצדק וזו עבודת ה' שלנו: אם זה נראה בסדר כלפי חוץ אז זה בסדר.

הרב אברהם אוחנה שליט"א אמר גם זאת: לפני ביאת המשיח היהודים יהיו יפים מבחוץ, ורקובים מבפנים, וזה ההפך ממה שהיה בחורבן בית ראשון, שאז היו רקובים מבחוץ, ויפים מבפנים.

וכל זה לפי מה שאמרנו, שכל המצוות שלנו הם שלא לשמה, וכיוון שהם לא לשמה, הם מנפחים את האגו ואז הוא מביא אותנו לשנוא שנאת חינם.

שמעתי ווארט יפה מחבר כולל, הרב שמואל דוד פלברבאום שליט"א. הוא ציטט את הרה"ק אדמו"ר מוויז'ניץ ה"אהבת ישראל" זצקללה"ה זי"ע: פעם היה יהודי סוחר שומר תורה ומצוות ביראה אבל הוא לא לבש מעיל ארוך והיה מגולח ובלי פאות ארוכות. כשהוא נכנס אצל הרבי הוא הביע דעתו: איך הרבה מהחסידים שלו נראים צדיקים עם כובע, מעיל ארוך, פאות וזקן, אבל המידות והמעשים שלהם גרועים ביותר; והוא בלי הכובע והזקן והמעיל ארוך אבל מאוד משתדל להיות יהודי טוב וישר ועוסק במצוות ביראת שמיים?

ענה לו הרבי: "אני אביא לך משל. פעם הגיע לעיר אדם חדש שלא היה אף פעם שם באיזור וחיפש סנדלר. ראה בצד אחד של הכביש שלט "סנדלר", הוא נכנס וראה שהכול שבור ומלוכלך ואין שום סנדלר. הוא יצא וראה בצד השני של הרחוב מקום מואר עם נעליים, הוא נכנס וראה סנדלר אבל לא היה שום שלט על החנות הזו. הוא דיבר עם הסנדלר ושאל אותו איזו מן עיר זו? ממול יש שלט גדול "סנדלר" ואין אף אחד, רק מלוכלך

ושבור; ופה יש סנדלר יפה אבל אין שלט? אז תירץ לו הסנדלר: אתה צריך להבין, ממול היה סנדלר אבל הוא ניסגר ונשאר רק השלט והסנדלר כבר לא שם, אבל פה אני התחלתי עכשיו, יש סנדלר אבל עדיין לא הספקתי לשים שלט".

וכך הרבי סיים: "האברכים האלה שראית - יש להם את השלט שהם ירשו מאבותיהם וסביהם מהדור הקודם אבל אין שום דבר שם, ועוד מעט גם זה ילך כי אין שום עבודת ה' שם. אבל אצלך אולי השלט אינו שם אבל עבודת ה' יש והשלט יבוא."

הרב אהרון לוי שליט"א בהרצאתו "בין המצרים" מביא שורה של מראי מקום שמסבירים את הנקודות שהבאנו כאן.

ואלו דבריו בקצרה:

בעל הסולם, ר' יהודה הלוי אשלג זיכרונו לברכה, מסביר יסוד מרתק. הוא אומר כך: מה שגורם לבני אדם להרגיש זה את זה, להרגיש את הזולת (ועל כן לחוש אהבת חינם לזולת), הוא ההשתוות שיש ביניהם. למשל, כאשר אנחנו פוגשים אנשים ברחוב בארץ, איננו מרגישים זה את זה (איננו מרגישים אהבה). אבל אני מניח שאם נפגוש אדם יהודי, ישראלי, שומר מצוות, בשדה תעופה בקצה העולם, נשאל לשלומו ונתעניין בו.

מדוע כשאנחנו רואים בארץ אנשים אנחנו לא מתעניינים בשלומם?

מה שגורם לבני אדם להרגיש זה את זה, לחוות את ההרגשה הנקראת קרבה (כלומר אהבה), זו ההשתוות שיש ביניהם, כלומר המכנה המשותף שיש ביניהם.

בני זוג יכולים לגור תחת קורת גג אחת ולהיות קרובים זה לזו קרבה גדולה מבחינת המקום, ועם זאת להיות רחוקים זה מזו מרחק גדול מאוד (עד כדי כך שתהיה ביניהם אפילו שנאה), כי אין ביניהם מכנה משותף, כי לפעמים קורת הגג היא המכנה המשותף היחיד שיש ביניהם. לעומת זאת, בני זוג האוהבים זה את זה, גם אם האחד נמצא בצד אחד של כדור הארץ והשני בצד השני, גם אם מבחינה פיזית הם רחוקים מרחק גדול מאוד זה מזה, אם הם מרגישים זה את זה אנחנו מגדירים אותם "קרובים".

המכנה המשותף הופך אותנו למרגישים את הזולת, ולאוהבי הזולת אהבת חינם. חוסר במכנה משותף מלכתחילה, או ביטולו, גורמים לכך שלא נרגיש זה את זה.

השתוות הצורה, בניית המכנה המשותף בין בני אדם, יוצרת את הרגשת הזולת.

למרות שיש בינינו, ובין כל היהודים בעולם מכנה משותף, לא די שהמכנה המשותף יתקיים רק בתודעה. הוא חייב להיות טבוע בנו גם כחוויה. כלומר, חשוב והכרחי שהמכנה המשותף בינינו יהיה מרכזי ומשמעותי בחיינו.

בני זוג הנשואים זה לזו - אי אפשר לומר שאין ביניהם מכנה משותף. הרי הם בעל ואישה, הם ילדו ילדים משותפים. אבל ההרגשה של הבעל את האישה, ולהפך, תלויה בשאלה עד כמה המכנה המשותף הזה חשוב בעיניהם. אם הילדים שלהם חשובים בעיניהם, אם הקשר שלהם חשוב בעיניהם, הרי שהם ירגישו זה את זו מאוד; אבל אם לא, גם אם יש ביניהם מכנה משותף, כיוון שהוא לא משמעותי ולא חווייתי, הם לא מרגישים (אוהבים) זה את זו, למרות שהם גרים במקום אחד.

זאת אומרת, יכול להיות שאנשים ישמרו מצוות ויגמלו חסדים ויעסקו בתורה ועדיין יהיו שונאים זה לזה! מדוע? כי המכנה משותף הזה אינו משמעותי בעיניהם!

את הדברים האלה כותב הנציב מוולוז'ין בפתיחה לספר בראשית, בדיוק בהקשר דומה לזה שאנו עוסקים בו, וזו לשונו:

"הצור תמים פעלו צדיק וישר הוא", ושבח "ישר הוא" נאמר, להצדיק דין הקב"ה בחורבן בית שני.

וכאן עולה השאלה: מדוע עלינו להצדיק את הקב"ה דווקא בחורבן בית שני?

התשובה היא: כיוון שמי שמתבונן מבחינה היסטורית במצב העם היהודי בימי בית שני, אינו מבין על מה אבדה הארץ, כיוון שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה. ואם היו כך, ישאל הצופה ההיסטורי, מפני מה חרב בית המקדש? והוא יצטרך להצדיק דינו של הקב"ה ש"צדיק וישר הוא".

אומר הנציב מוולוז'ין:

> למרות שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמים. על כן מפני שנאת חינם שבליבם חשדו את מי שראו שלא נוהג כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס ובאו ע"י זה לידי שפיכות דמים, בדרך הפלגה כמובן, ולכל הרעות שבעולם, עד שחרב הבית ועל זה היה צידוק הדין שהקב"ה אינו סובל צדיקים כאלה!! אע"ג שהוא לשם שמים, שזה גורם חורבן הבריאה והריסת יישוב הארץ.

הנצי"ב מסביר שהשנאה שהייתה בלבם של אותם עמלי תורה שהיו צדיקים וחסידים, שגרמה להם לא להיות ישרים בהליכות עולמים, הייתה שנאה לשם שמים. לשיטתם "אם אתה לא נוהג כמוני בעבודת ה', אני מצווה לשנוא אותך": השנאה המדוברת לא הייתה שנאה אנושית, שנאה בין אדם לחברו, אלא שנאה שמבוססת על אידאולוגיה, שנאה המבוססת על אמונה שאני נלחם את מלחמת ה'. לכן חרב בית המקדש.

ומכאן, אומר הנצי"ב, אנחנו למדים שהקב"ה ישר, ואינו סובל צדיקים כאלה. הוא חפץ בצדיקים שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם.

וכאן אנו שואלים: מהי הנקודה שגרמה לאבותינו בימי בית שני להגיע למצב שכל מי שאינו נוהג כמותם בעבודת ה' נחשב לצדוקי ואפיקורס, ונדמה להם שמצווה לשנאתו?

מסתבר שבתורת ישראל יש כמה רבדים. יש רובד מעשי של קיום המצוות. יש רובד נוסף, קצת נשכח, לא אצל כולם חלילה, אבל לא תמיד הוא נמצא במרכז, לא תמיד הוא יושב במקום הראוי. המושג הזה הוא עבודת ה'. יכול להיות שאדם ילמד תורה ויקיים מצוות, אבל עבודת ה' שלו לא תהיה עבודת ה' אמתית; הוא בעצם לא עובד את ה' - הוא עובד את עצמו, ומכיוון שהוא עובד את עצמו הוא עובד את ה'. עבודת עצמו קודמת לעבודת ה', והיא המטרה העליונה. וכיוון שכך, למרות שהוא לומד תורה ומקיים מצוות, הוא עדיין יכול לחשוד בכל מי שלא נוהג כמותו בעבודת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס. אצלו ה"כמותו" קודם לעבודת ה'.

השאלה היא מהי אותה עבודת ה' שאם נעשה אותה נכון נמנע עצמנו מן ההידרדרות למקום הבעייתי הזה.

במורה נבוכים הרמב"ם מסביר כיצד יתכן שיהיה אדם שעוסק בתורה, ועדיין עבודת ה' שלו היא לתועלת עצמו, ואינה קודמת לתועלת עצמו.

במצב הזה, יש עבודת ה' גם בזולת, וגם בי, אך היא אינה יוצרת מכנה משותף אמתי ומשמעותי, כי בעצם כל אחד חותר לתועלתו הפרטית הנפרדת. על כן איני מרגיש את הזולת, והוא אינו מרגיש אותי, ואנו יכולים לבוא לידי שנאת חינם.

כדי להתגבר על המכשול הזה, עלינו לעסוק בהורדת עבודת ה' אל המרכז, ובהזזת האני בעבודת ה' הצדה. עלינו לעבוד עבודת ה' שהיא אמתית ולא חיצונית, ואז כל מי שעובד את ה' - ארגיש אהבה אליו, ותהיה בינינו השתוות ומכנה משותף, וממילא תיעלם שנאת החינם.

עד כאן דברי הרב אהרון לוי שליט"א.

במילים פשוטות: אם אדם מעוניין לעשות רק את רצון האל, ולא את רצונו או את הרצון של כל אחד אחר (כמובן שהתורה מחייבת אותנו להקשיב לאנשים אחרים בחיינו, אבל עדיין צריך שזה יהיה מתוך רצון לעשות את רצון האל), והוא מאלץ את עצמו להתעלם מכל רצון אחר חוץ מרצון הבורא (כמו שאני מסביר בספר הבא שלי "הקשב לקול הפנימי שלך", ובמקומות אחרים), אז יהיה מכנה משותף חזק, אשר יביא קרבה לכל יהודי, ולא משנה מאיזו עדה. כך כולם יהיו חלק אחד ומאוחד, ושנאת החינם תיעלם באופן אוטומטי.

ההתרכזות במצוות אחרות ולא באהבת חינם היא בגדר (ישעיה א' י"ב) "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי" שנאמר על החורבן. ועוד כתוב "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו חרב בימיו".

ולסיום אני רוצה להביא את מדרש איכה רבה, שמסביר מדוע התיקון לשנאת חינם כל כך חשוב עבור הגאולה העתידה:

> אמר הקב"ה לירמיה, אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו, ואין לך כאב לא עלי ולא על בני, לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות וגו'...
>
> באותה שעה נזקק הקב"ה למלאכי השרת, אמר להם: מה לכם קושרין מספד בענין הזה שורות שורות? אמרו לפניו: רבש"ע, מפני אברהם

אוהבך שבא לביתך, וספד, ובכה, מפני מה לא השגחת עליו? אמר להם מיום שנפטר אוהבי מלפני לבית עולמו לא בא לביתי, ועכשיו, (ירמיה י"א) מה לידידי בביתי? אמר אברהם לפני הקב"ה: רבונו של עולם, מפני מה הגלית את בני, ומסרתן בידי האומות, והרגום בכל מיתות משונות, והחרבת את בית המקדש, מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך? אמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו ועברו על כל התורה ועל כ"ב אותיות שבה הה"ד (דניאל ט'): וכל ישראל עברו את תורתך. אמר אברהם לפני הקב"ה: רבש"ע, מי מעיד בהם בישראל שעברו את תורתך? אמר לו תבא תורה ותעיד בהם בישראל וגו' ...

מיד פתח אברהם לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע, למאה שנה נתת לי בן, וכשעמד על דעתו, והיה בחור בן שלשים ושבע שנים, אמרת לי העלהו עולה לפני, ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?

פתח יצחק ואמר: רבש"ע, כשאמר לי אבא (בראשית כ"כ) א-לקים יראה לו השה לעולה בני, לא עכבתי על דבריך, ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?

פתח יעקב ואמר: רבש"ע, לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני, ומסרתי עצמי למיתה עליהם, ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחה, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים, וסבלתי עליהם צער גידול בנים, כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני?

פתח משה ואמר: רבש"ע, לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה, ורצתי לפניהם כסוס במדבר, וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי, ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם? זהו המשל שאומרים בני אדם: מטוב אדוני לא טוב לי ומרעתו רע לי וגו'...

באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: רבש"ע, גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד

כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי, ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני. ולאחר כן נחמתי בעצמי, וסבלתי את תאותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה. ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי, ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני, ונהרגו בחרב, ועשו אויבים בם כרצונם?

מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן. הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א): כה אמר ה' קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה. מאנה להנחם על בניה כי איננו. וכתיב (שם): כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו', וכתיב (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם.

(מדרש רבה איכה פתיחתא כ"ד)

במדרש הזה רואים שה' לא עונה לאבות הקדושים, ולרחל אמנו הוא עונה. צריך להבין למה.

בית ראשון היה בזכות שלושת האבות: בזכות מידת החסד של אברהם, בזכות מידת הגבורה של יצחק ובזכות מידת האמת של יעקב. אבל עם ישראל ביטל את זכות האבות הזאת בשלושה עוונות חמורים: גילוי עריות - כנגד החסד של אברהם, שפיכות דמים - כנגד הגבורה של יצחק, ועבודה זרה - כנגד האמת של יעקב; וזה הביא את החורבן.

הבית השני, כמו שרואים במדרש, היה בזכות רחל אמנו שהייתה במעשיה אהבת חינם. היא הצילה את אחותה מביזיון - וזה עומד לעומת שנאת החינם אצל קמצא ובר קמצא שביזו יהודי בסעודה והרבנים לא מחו. על כן, כדי לזכות לבית המקדש השלישי חייבים לתקן דווקא את עניין שנאת החינם ולהתעסק באהבת חינם.

שה' יתן לנו כוח ורצון לחזור בתשובה משנאת החינם, ולעומת זה לקיים אהבת חינם לכל יהודי עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

תם ונשלם בעזרת ה'

י' מנחם אב תשע"ז